

Nieuws uit de Hervormde Gemeente Elspeet

2020 | Week 46

Predikant: ds. M. van Kooten

Nunspeterweg 4

8075 AC Elspeet

Tel. 0577-491206

E-mail: m.vankooten@solcon.nl

Scriba: ouderling J. Fijan

Zichtweg 3

8075 CN Elspeet

Tel. 0577-491098

E-mail: scriba@hervormd-elspeet.nl

IBAN Coll. van Kerkrentmeesters Herv. Gem.:

NL29 RABO 0384 7680 75

IBAN Coll. van Diakenen Herv. Gem.:

NL61 RABO 0347 5000 99

Diensten

D.V. zondag 15 november

09.30 uur ds. M. van Kooten

15.00 uur ds. M. van Kooten

D.V. woensdag 18 november

19.30 uur ds. M. van Kooten (Bijbellezing)

Collecten

1. Diaconie (zondagsschool)

2. Kerk

3. Instandhouding predikantsplaats

Van harte aanbevolen

Kinderoppas

Achternaam A t/m K: Mevr. A. van Steeg-Rozendaal,

Dhr. A. Smit en Eline Huisman

Vrijwillige hulpdienst

De vrijwillige hulpdienst is er voor iedereen in onze kerkelijke gemeente die tijdelijk hulp nodig heeft b.v. door ziekte bij ouderdom of om andere redenen. Heeft u vragen of wilt u gebruik maken van de vrijwillige hulpdienst neem dan contact op met Evelien v.d. Brink 492159 of Gretha van het Goor 491380

Catechisaties

De eerste groep maandagavondcatechisanten moet leren Genesis 3:15 en maken de vragen en opdrachten op blz.28 van LotL 1a.

De tweede groep moet leren Exodus 15:11a en maken de vragen en opdrachten op blz. 31 van LotL 2a.

De laatste groep moet leren vraag en antwoord 31 en 32 van de Heidelberger Catechismus en maken de vragen en opdrachten op blz.44 van LotL 3b.

De vrijdagavondgroep moet leren hoofdstuk 39 uit Hellenbroek over de hemelvaart van Christus en maken de vragen en opdrachten op blz. 76 en 77.

Bijbellezing

D.V. woensdag 18 november vervolgen we de bijbellezingen in de kerk. We gaan verder met de brief van Paulus aan de Filippenzen. Dit keer de tweede helft van het derde hoofdstuk. Aanvang 19.30 uur.

Kerkradiobusjes

Op maandagavond 16 november aanstaande tussen 18.30 en 21.30 uur zullen de kerkradiobusjes worden geleid. Zorgt u dat ze gereed staan? Wij zeggen u bij voorbaat hartelijk dank voor uw medewerking.

College van kerkrentmeesters

Zondagsschool

Beste kinderen van de zondagsschool, Jullie hebben allemaal een boekenlijst meegekregen om een mooi boek uit te zoeken voor het Kerstfeest. Willen jullie dit papier uiterlijk a.s. zondag 15 november weer inleveren?

Het Kerstfeest zal dit jaar alleen gevierd worden met de kinderen van de zondagsschool. Op D.V. zondag 20 december van ongeveer 11.10u-12.00u in de kerk. Een aangepast zondagsschooluurtje dus. Er zullen geen ouders en belangstellenden uitgenodigd worden. Wel is er de mogelijkheid om thuis mee te kijken en te luisteren.

We hopen dat jullie er allemaal bij kunnen zijn!
Hartelijke groet het team van de zondagsschool

Dagboek Handvol Koren 2021

Dit Bijbels dagboek is een uitgave van de GZB en is al voor heel veel mensen tot zegen geweest. Elke dag biedt twee overdenkingen; één die zich prima leent voor persoonlijke bezinning of overdenking in gezinsverband en één voor jongeren.

Aan het dagboek is meegewerkt door predikanten, zendingswerkers, en mensen die bij het jongerenwerk betrokken zijn. Elke schrijver stelde overdenkingen samen voor twee weken naar aanleiding van een Bijbelgedeelte of thema.

Het dagboek bevat dit jaar weer extra's, zoals kinderpuzzels, recepten uit de landen waar de GZB werkt en verhalen van het zendingsveld.

Een mooi aspect is dat u met de aanschaf van het dagboek ook bijdraagt aan het zendingswerk van de GZB. De prijs van het boekje is € 12,50. Er blijft netto € 8,- over per boekje, de opbrengst gaat naar Ds Kleinbloesem. We hebben inmiddels de boekjes besteld en hopen ze binnenkort weer te bezorgen bij de ons bekende adressen. In de afgelopen jaren zien we dat het aantal adressen langzaam terugloopt, doordat de oudere generatie ons ontvalt die jarenlang het dagboekje gelezen hebben. Wat zou het mooi wezen als de jongere generatie het overneemt van de ouderen om het zendingswerk te steunen ook door middel van dit dagboekje.

Als u voor het eerst het dagboekje wilt ontvangen, kunt u het telefonisch bestellen bij Rik Dijkgraaf tel 492037 of bij Jaap Mulder 491177.

Schuldbelijdenis

Het ligt in de bedoeling dat in tal van gemeenten interkerkelijk aanstaande zondag schuldbelijdenis gedaan wordt vanwege de nalatigheid van de kerken voor, in en na de Tweede Wereldoorlog betreffende het waarschuwen tegen het nazidom en het daarmee samenhangende anti-semitisme. Hoewel wij aan die schuldbelijdenis niet mee doen in een liturgisch moment wat door diverse kerkgenootschappen aan de kerken wordt aangeboden willen we onder de gemeenteberichten er wel aandacht aan besteden met een kanttekening.

In de schuldbelijdenis is er op gewezen dat de kerk (met name de hervormde, gereformeerde en lutherse) niet duidelijker geprotesteerd en actie ondernomen heeft tegen het anti-semitisme. Wanneer we studies lezen als van drs. T. W. van Bennekom over de reformatorische pers (Saambinder, Wekker, Gereformeerd Weekblad) voor de Tweede Wereldoorlog en de dissertatie van dr. E. G. Bosma over de houding van vele voorgangers ten tijde van de oorlog dan krijg je inderdaad een ongemakkelijk gevoel, schaamtegevoel zelfs. We moeten daarbij ook denken aan het protest in onze gemeente tegen de komst van het opvangcentrum van de Joden na de Kristallnacht in Elspeet. Al moeten we daarbij wel bedenken dat iedereen toen lang zo geïnformeerd niet is over het wel en wee van het Joodse volk als wij vandaag. Salo Muller die als kleuter zijn ouders weggevoerd zag worden naar Auschwitz om ze nooit meer terug te zien schreef in zijn oorlogsherinneringen betreffende de grote armoede die destijds in tal van gezinnen leefde 'Tot vanavond en lief zijn hoor!': 'Men had nergens geld voor. Zeker niet voor de luxe van een krant. Gevolg: men wist amper wat er elders gebeurde (...) niemand kon de ernst van de situatie goed inschatten'. Dat gold ook de Joden. Geert Mak schrijft in 'Een kleine geschiedenis van Amsterdam' daarover: 'Ook de Joden die hier al generaties lang in vrede geleefd hadden, konden zich niet voorstellen dat het in Duitsland zo erg was'. Toen ds. Buenk in Veessen een Joodse dame wilde overtuigen dat ze moest onderduiken vanwege de maatregelen die Hitler tegen hen wilde ondernemen reageerde ze: 'Hitler? Nog nooit van gehoord!' Was het onkunde of...Joodse humor?

Bukken onder het oordeel en onderwerping aan het gezag ging soms wel heel ver. Het trof me evenwel dat de hoogbejaarde ds.T.Poot een aantal maanden geleden in de Waarheidsvriend het volgende opmerkte: 'Wat nooit goed op gang gekomen is, is het gesprek over de tegenstelling onder christenen met

betrekking tot de juiste houding tegenover bezetter en bezetting: verzet tegen het beest uit de afgrond of ootmoedig buigen onder de slaande hand Gods? Een herinnering: ik logeerde een weekend bij ds. Boer (bij wie hij in Bodegraven op de jongelingsvereniging had gezeten) in de pastorie van Eemnes en liet blijken dat ik participeerde in de illegale verzetsgroep van Thijs Booy, de latere secretaris van koningin Wilhelmina. Ds. Boer vermaande mij toen mijn hand niet op te heffen tegen het oordeel Gods, dat in de bezetting over ons ging! Mijn vader liet me in brieven die hij stuurde, soortgelijke tonen horen: 'De HEERE doet mensen over ons hoofd rijden.' Deze houding is vaak uitgelegd als lafheid, Duitsgezindheid, lijdelijkheid, maar ik ben ervan overtuigd geraakt dat de huidige neergang van geloofs- en kerkelijk leven mede het gevolg is van het feit dat er te weinig verootmoediging geweest is, in en na de oorlog. Geslagen, maar geen pijn gevoeld. Als ik deze dingen opschrijf, heb ik het ook over mezelf.'

In het dagblad Trouw las ik de reactie van een zoon van Frits de Zwerver (schuilnaam van ds.Slomp) en een dochter van ds.T.H.Oostenbrug te Groot-Ammers over de schuldbelijdenis. Beide zijn kinderen van een predikant die zich inzetten voor de bescherming van de Joden in de donkere oorlogsdagen. Zij waren zeer sceptisch over het stuk. Ook een dochter van de verzetsstrijder Liepke Scheepstra deed haar zegje. Zij proefde in de schuldbelijdenis eerder zelfverheffing. 'Wij kennen de dilemma's niet waar mensen toen voor stonden. Wie heeft het recht zich daarover een oordeel aan te matigen?' Aldus de dochter van een man die een geslaagde overval deed op de Koepelgevangenis van Arnhem en 54 politieke gevangenen bevrijdde van de nazi's waaronder Frits de Zwerver. Ook maakte zij duidelijk dat anti-judaïsme nog wel iets anders is als antisemitisme. We zien dat voortdurend in de hype om Luther als antisemitist of als aanjager ervan neer te zetten.

Beter zou het geweest zijn om hen die zich inzetten voor het Joodse volk en bestrijding van het antisemitisme voorbeeldig te stellen.

Vooraf vanuit de midden-orthodoxie en vrijzinnigheid is er veel gedaan om voortvluchtige Joden uit Duitsland te herbergen en tijdens de oorlog te helpen onderduiken. Ik denk –wat onze regio betreft– daarbij aan de kerkenraad van Epe die een schrijven richtte aan de overheid zich in te zetten voor de vele Joden die na de Kristallnacht popelden om in ons land een veilige plek te mogen ontvangen. Ook iemand als ds.L.Buenk van Veessen die leiding gaf aan het verzet aldaar –waar pas een mooi boek over is

verschenen– heeft er alles aan gedaan, al zei hij zelf in alle bescheidenheid: 'Achteraf verwijt ik mezelf dat ik nog veel te weinig gedaan heb'. Ds.Jac.van Dijk die in Putten, Garderen en Nijkerk heeft gestaan had in 's Gravenzande een Joodse onderduiker. Hij was toen nog uiterst vrijzinnig. Ik denk verder aan ds. N. van der Veen –ooit hervormd predikant te Abbenbroek– die oprichter werd van de P.S.P. Wat een inzet toonde hij bij het verbergen van Joodse kinderen. Na de oorlog –terwijl hij met de martelingen van de SS had kennis gemaakt tijdens zijn gevangenschap in 's Hertogenbosch– nam hij later in Abbenbroek het initiatief om de voormalige NSB-burgemeester die uit de gevangenis was ontslagen bijstand te verlenen met een beroep op de gelijkheid van de Barmhartige Samaritaan. Wat ook te denken van ds.B.J.Ader in Nieuw-Beerta die zeker 200 Joden aan onderdak hielp en een plan beraamde om de Joden uit Westerbork te bevrijden maar het met zijn leven moest bekopen. Het is allemaal te lezen in het boek dat zijn vrouw schreef: 'Groninger pastorie in de storm'... Dr.Willem ten Boom de broer van de veel bekendere Corrie kende van huis uit al liefde voor het Joodse volk. Hij was dienaangande een aardje naar zij vaardige. In zijn pastorie te Hilversum herbergde hij ze ook en bood ze een schuilplaats onder de vloer van zijn studeerkamer. Toen hij huiszoeking kreeg zei hij kalmpjes tegen de Duitsers dat ze wel iets rustiger mochten doen omdat hij zijn preek aan het voorbereiden was. Anderzijds beweerde hij ook dat de Joden zelf schuld droegen aan de antisemitistische reactie. Ik citeer: 'Door dit te zeggen, willen wij het anti-semitisme in geen enkele van zijn vormen verdedigen. Het is en blijft zonde tegen Christus' liefdesgebod, praktische verloochening van het geloof (...) Tegelijkertijd echter is elk Anti-semitische nabootsing van de joodse zelfverheffing en een betalen met gelijke munt van haar scheidingsdrang'. Overigens schreef hij dit in 1935 voordat de Kristallnacht en de vreselijke 'shoa' daarop volgde. Anders had hij zich mogelijk anders uitgedrukt. In ieder geval be-toonde hij zich ten opzichte van de Joden een echte Ten Boom te zijn.

Ook bij de gereformeerden (synodaal) zijn er velen geweest die Joden hielpen. Twintig predikanten hebben dat met hun leven moeten bekopen. Een zin uit het boek 'De eeuw van mijn vader' van Geert Mak is bij me blijven hangen: 'De gereformeerden hadden van binnen iets hards, iets principiële onbuigzaam, een kern van ongenadig gelijk, vreselijk als het ging om hartstocht, schoonheid, ontroering, maar je kon er wel bij onderduiken.' Veel voorbeelden zijn ook

daar te noemen. We denken aan 'Frits de Zwerver' de schuilnaam van ds.Slomp die in 1978 in Vaassen overleed. De gereformeerde predikanten E.Pijlman en S.J.de Boer te Lopik (bij wie mijn moeder kerkte voor ze met vader in het huwelijk trad) hadden Joodse onderduikers. Pijlman zat daarom nog gevangen in Den Haag en Utrecht. Bij het orgel van de Breeplein-kerk te Rotterdam werden door de koster van die kerk een drietal Joodse gezinnen op zolder verborgen.

Een van de twintig omgekomenen -Ds. Kornelis Sietsma- eindigde zijn leven in een strafkamp te Dachau, nog niet eens vanwege directe hulp aan Joden dan wel het afkondigen van een collecte voor de zending onder de Joden te Amsterdam. Het laatste levensteken van hem aan zijn vrouw en vijf kleine kinderen was een labeltje op een pakje wasgoed met daarop geschreven 'Hd.5,41b'. Dat was een verwijzing naar het Schriftwoord: 'verblijd zijnde dat zij waren waardig geacht geweest om Zijns naams wil smaadheid te lijden'.

Echter ook onder de bevindelijke stroming in de hervormde kerk zijn er vele voorbeelden te noemen van hen die zich inzetten voor de Joden. We denken daarbij in onze regio aan ds.J van Rootselaar die een Joods echtpaar in huis had. Toen hij in Wanswerd een beroep aannam naar Oosterwolde werden zij in grote kisten mee verhuisd zoals in vroeger jaren Hugo de Groot in een boekenkast Loevestein ont-snapte. Ook de predikanten J.C.Terlouw in oorlogstijd predikant te Garderen en Wezep alsmede onze eigen dominee P.J.F.Lamens die aan het eind van de oorlog naar Elspeet kwam en wiens vrouw lid was van de Binnenlandse Strijdkrachten.

Wij zoeken de zonden en ongerechtigheden veel te ver weg in het verleden waarbij niemand zich meer kan verantwoorden: De Tweede Wereldoorlog, de Gouden eeuw waar bloed van slaven aan kleeft, de eeuw daarvoor toen nog heksen werden verbrand. Maar waar is de schuldbelijdenis van de kerkzonden heden ten dage, en dan beperk ik me tot die van mijn eigen kerk waarvan ik denk dat deze mogelijk de slechtste is maar ook geen betere ken. Ik denk daarbij aan de kerkscheuring van 2004 (waar de schuld overigens aan twee kanten lag), het misbruik van de vlag die de kleuren van de regenboog draagt alsmede het in bescherming nemen van opvattingen die de schriftuurlijke theologie ontcrachten. Tijdens de periode dat ik in Scherpenisse stond was er een classisvergadering waarbij het al of niet onder censuur zetten van een predikant ter discussie stond, vanwege diens geschrift 'Geloven in een God die niet be-

staat'. Een collega vroeg zich met tranen in de ogen af hoe het kon dat zo iemand zijn ambt mocht blijven uitoefenen terwijl broeders en zusters in het nabije en verre oosten om de naam van die God ter dood toe vervolgd worden. Wat was ik jaloers op die collega, die nog tranen had om te wenen.

Dat we zo van harte mochten komen tot de schuldbelijdenis: 'Verzoen de zware schuld, die ons met schrik vervult; Bewijs ons eens genade'.

Schuldbelijdenis is toch vooral ook iets persoonlijks. Hoe kunnen wij postuum belijdenis voor hen die reeds lang niet meer in het land der levenden zijn....Mogelijk zonder persoonlijke schuldbelijdenis voor de Rechter van hemel en aarde zijn komen te staan...

Ik kom nog een keer terug op ds.Poot. Nu niet betreffende de vervolging van Joden maar de manier waarop na de bevrijding met kinderen van ouders die 'fout' waren in de oorlog omgegaan werd. Ontoerend en goudeerlijk vind ik zijn ontboezeming die ik jaren geleden in het kerkblad 'de Zaaier' las en gebruikte bij mijn eerste preek over de roeping van Levi, de collaborateur uit het Nieuwe Testament die aangenomen werd als discipel van Christus. Poot vertelde dat hij op zekere dag een oud fotoalbum zat door te bladeren terwijl zijn oog op een klassenfoto viel. Het was er een van de hogere klassen van het gymnasium waar hij toen op zat. Hij liet ze allemaal de revue passeren in gedachten. Hoe zou het met die zijn of met die... zou hij of zij nog leven? Totdat zijn oog viel op een meisje. Haar ogen stonden diep in het bleke hoofd. Ze keek treurig en stond een paar stappen bij de andere klasgenoten vandaan. Alsof ze er niet bijhoorde. Waarom dat? Haar vader was in de oorlog fout geweest. Dat meisje werd er in de klas de dupe van. Iedereen schuwde haar. Niemand sprak met haar... ook de latere dominee niet. Dat meisje is niet oud geworden. Van verdriet en ellende is ze een paar jaar later gestorven. Zoiets meen ik dat met ware schuldbelijdenis bedoeld wordt.

Bijbelse ambten en beroepen (III)

In Gods Woord lezen we verschillende malen van een ambtman. Het is niet zo eenvoudig die arbeid te vergelijken met welk ambt of beroep ook in onze tijd. Mogelijk moeten we denken aan wat wij tegenwoordig ambtenaren noemen in de ruimste zin van het woord. De betiteling ambtman komt ook op onderscheiden wijze voor in de Bijbel. We lezen dat de aandrijvers amtblieden onder zich hadden die de Israëlieten in Gosen in de gaten moesten houden bij

hun slavenwerk. Een soort toezichthouders. Dat waren mensen uit het eigen volk (Ex.5:6 en 10). Het blijkt niet dat ze handlangers van de Egyptenaren waren. Want zij kregen in de eerste plaats een pak slaag toen er niet genoeg stenen waren gebakken vanwege het feit dat de Israëlieten zelf nog zorgen moesten voor stoppelen (Ex.5:14). Ook waren zij het die beklag deden bij de farao maar onverrichterzake terugkeerden tot hun volk (Ex.5:15-19).

De wijze Salomo wijst er op dat mensen ambtlieden nodig hebben om de orde te bewaren en aan te sporen om iets te gaan doen. Hij stelt de mieren dan voorbeeldig aan de mens wanneer hij zegt: 'Ga tot de mier gij luiaard, zie haar wegen en word wijs; Dewelke geen overste, ambtman, noch heerser hebbende, haar brood bereidt in de zomer, haar spijs vergadert in de oogst (Spr.6:6-8).

Mozes had zeventig ambtlieden. Die hadden niets te maken met opzicht over werk zoals de eerder genoemden. Zij waren min of meer raadslieden die met de Geest Gods begiftigd werden om Mozes met raad en daad terzijde te staan (Num.11:16).

Ook werd Israel bevolen in het beloofde land naast rechters ambtlieden aan te stellen in de poort. Zoiets als een politie? 'Rechters en ambtlieden zult gij u stellen in al uw poorten die de HEERE uw God, u geven zal, onder uw stammen; dat zij het volk richten met een gericht der gerechtigheid' (Deut.1:15 en 16:18).

In Deut.20:5, 8 en 9 lezen we aanwijzingen voor de ambtlieden betreffende de krijgsveld. Zij moeten er streng op toezien dat niet iedereen in het leger zou treden. Iemand die een huis heeft gebouwd en het nog niet bewoond had hoefde niet in het leger. Iemand die verloofd was mocht eerst trouwen en ook degene die beefde als een rietje. Die mensen zouden een verkeerde stemming onder de soldaten brengen. Eerder demotiveren dan stimuleren om te strijden. We zouden kunnen zeggen dat ze de bezaarschriften van de dienstplichtigen moesten behandelen en afhandelen.

De ambtlieden worden bij bepaalde toespraken met name genoemd (Deut.29:10). Met de oudsten van het volk kregen zij van Mozes een bijzondere uitnodiging om aanwezig te zijn bij zijn afscheidsrede (Deut.31:28).

Ook Jozua maakte gebruik van hen (Jozua 1:10). Zij moesten er op toezien dat het volk zich zou voorbereiden voor de overtocht over de Jordaan bij het naderen van het beloofde land. Ze moesten er op wijzen dat ze als het ware hun lunchpakket klaar hadden met het oog op de reis. Bij de Jordaan aangekomen

zijnde moesten ze het volk aansporen over te trekken wanneer de ark werd opgenomen. Mogelijk zag de immense mensenmenigte dat niet. Nu, dan waren daartoe de ambtlieden de aangewezen personen (Joz.3:2).

De ambtlieden worden nog eens speciaal genoemd wanneer zegen en vloek klinkt bij Ebal en Gerizim (Joz.8:33). Evenals bij Mozes het geval was liet Jozua toen hij afscheid nam van het volk ze ook bij zich komen (Jozua 23:2 en 24:1) om ze nog eens te waarschuwen in de wegen des Heeren te gaan.

Uit 1 Kronieken 23:4 en 26:29 blijkt dat de ambtlieden vooral uit de stam van Levi kwamen. In ieder geval waren er bij de troonswisseling van David en Salomo 6000 rechters en ambtlieden. Mogen we dan denken aan 1000 rechters en 5000 ambtlieden? Ten tijde van de godvruchtige Josafath komen we ze ook tegen (2 Kr.19:11). Eveneens onder de regering van Josia (2 Kron.33:13). Ook Nebukadnezar maakte gebruik van de ambtlieden. Ze worden genoemd in het dal van Dura bij degenen die moeten dansen bij het grote beeld dat de koning daar had laten vervaardigen (Dan.3:2-3).

We kennen één ambtman met name, dat is Maaseja. Zijn naam betekent: 'Werk van de HEERE.' Hij moest in de dagen van Uzzia het volk monstereën voor de strijd (2 Kron.26:11).

Of Maaseja mocht leven overeenkomstig zijn naam weten we niet. Wel dat van ieder ambt en beroep geldt dat we niets zonder de Heere vermogen en wel dagelijks mogen bidden:

Dat wij ons ambt en plicht o Heer'
Getrouw verrichten tot Uw eer
Dat Uwe gunst ons werk bekroon;
Uw Geest ons leid'en in ons woon.

Bij de diensten

We hopen in beide diensten uit de profeet Hosea te lezen en onderbreken daar voor een ogenblik de preken-serie over de Heidelberger Catechismus. Het ligt in onze bedoeling om wanneer advent aanbreekt de serie over Hosea afgerond te hebben. Er ligt met name in het laatste hoofdstuk zoveel stof dat we daarom ook in de avonddiensten met Hosea verder gaan. We lezen derhalve Hosea 13 en 14. Geve de Heere gezegende diensten.

Ter overdenking

Luther liep eens door de straten van Wittenberg met zijn vriend Melanchton en hoorde bij het open raam van een slaapkamer een klein kind bidden voor de reformatoren. Hij putte daar moed uit. Zelf hoorde ik maandag een van de vele kleine buurmeisjes op het pleintje naast de pastorie zingen op haar fietsje:

De Heer' regeert de hoogste Majesteit
Bekleed met sterkt' omgord met heerlijkheid
Bevestigt 'd aard en houdt door Zijne hand
Dat schoon gebouw onwankelbaar in stand.
Wat een bemoediging in deze onzekere tijden.

de redactie